

VISSZHANG.

Klebelsberg Kunó gróf írja Ferencz József király születésének százéves fordulója alkalmából (Pesti Napló aug. 18.): „Ferencz József szívvel-lélekkel fogott össze velünk abban a nagy reformmunkában, amely az új Magyarország fölépítésére vált szükségessé . . . De ami elmúlt, vissza nem jő. Ferencz József korát, azoknak az időknek szellemét, a rombadőlt kettős monarchiát visszahozni többé nem lehet és ezért azoknak az energiáknak a fölhasználásával is, amelyek Ferencz József korában gyűltek föl a nemzet akkumulátoraiban, a jövő felé fordulva kell keresni a nemzet számára a trianoni útvesztőből kivezető ösvényeket“.

*

„A mai olasz színház legjellemzőbb sajátága az újításvágy, mely a szimbolizmustól a futurizmusig minden lehetőséget megragad. A szerzők a legkülönbözőbb színházi expressziókra törekcsenek, formában is, tartalomban is merészen. A régi realista eljárások száműzve vannak. Nem cél többé egyszerűen bemutatni az élet valóságát. Nem is akárnak igazi embertípusokat bemutatni, hanem az absztrakciók világába visznek bennünket. A szereplők nem húsból és vérből való alakok, hanem szimbolumok, általánosságok megszemélyesítői“. (A Le Temps tárcája, aug. 18.) — Mit szól mindezekhez Csathó Kálmán? Drámaíróink csak pipálnak és tovább rajzolgatják a Ladányiakat . . .

*

Szent Pál karinthiai kolostor eladta Gutenberg-bibliáját az amerikai kormánynak. (Száz év múlva Európa minden kincse Amerika múzeumaiban lesz.)

*

Mikes Lajosról írja a Pesti Napló (aug. 20.): „Osvát mellett ő volt a második Kazinczyja ennek a kornak“.

*

Ravasz László nyilatkozata Adyról és Babitsról: „Remélve, hogy az igazán értékes szellemek találkozása meghozza a kiegyenlítődést, én is Babits Mihály ajánlói között voltam a Kisfaludy Társaságban. De valójában az idő az, amely Vajda János szép szavai szerint, a halhatatlanok bírója. Mert nem mind igazán értékes irodalom, ami új és nem mind az, ami régi. Az Ady-kérdésben alkotott véleményemet, azt hiszem, nincs okom megváltoztatni. A moralista ma sem mondhatna mást s. esztétikai szempontból akkor is, ma is a legnagyobbak között tudtam Adyí“. (Magyarság aug. 10.)

*

A Habsburg-ház volt könyvtárosa Münchenben publikálta Ferencz Józsefnek anyjához, Zsófia főhercegnőhöz írt leveleit. A publikáció érdekességéhez tartozik, hogy az osztrák császár 1870-ben a franciák győzelmét remélte és a németek vereségétől bizonyos jóvátételt várt a monarchia számára.

*

Egyik napilap publikációja szerint Arany János hagyatéka körülbelül száz-hússzezer forintba rúgott. Könyv mindössze néhány száz maradt a nagy könyvbúvár után.

*

A Matin aug. 13-i száma vezető helyen nagy cikket közöl azzal a címmel, hogy „a magyar ifjúság patriotizmusa nem támadó jellegű“. A cikkíró többek

között közli egy Gulyás Béla nevű magyar diákvezér nyilatkozatát, amely szerint „a magyar diákszövetségekben 2000 olyan magyarérmű és magyarnyelvű hallgató van, akik Csehszlovákiából, Romániából és Jugoszláviából származnak és akik visszatérve országukba, nem fognak brutális irredentát prédikálni, hanem — ellenkezőleg — terjeszteni fogják a kölcsönös becsülés és megértés eszméjét, amire szükségük van azoknak a népeknek, melyek ugyanegy földrajzi és gazdasági keretben kényszerülnek élni”. (Akár igaz, akár nem igaz az interjú, jobb, ha nem fűzünk hozzá kommentárt.)

*

Szomorú és jellemző kortűnetre enged következtetni az a néhány megjegyzés, amit Dóczy Jenő (Magyarság aug. 18.) Halmi Bódognak Móricz Zsigmondról szóló könyvéhez fűz: „Halmi sokáig elidőzik Móricz kálvinistaságánál is. Ennek tulajdonítja, hogy írásművészete nem tud tiszta költészetig fölemelkedni s műveinek kompozícióját is sokszor megbontja, a művészi élményt gyakran zavarja a prédikátori hang, a társadalmi célokért harcoló propaganda. Nagyon érzik rajta a református kollégiumokban, theológián magábaszított kenetesség, melyben semmi sincs a barokk színpompájából. — Általában Halmi úgy találja, hogy a protestantizmus puritán oktató és hirdető szelleme kevesebb képességgel rendelkezik az abszolút szépség művészi kifejezésére, mint a szentképekkel, tömjénfüsttel, érzékeket-mámorba vonó muzsikával telített katolikus lélek”.

*

Gerevich Tibor mondotta a Magyarország munkatársának (júl. 24.) többek között a Római Magyar Akadémiáról: „Egyik eredmény, amely jelzi, hogy a római iskolával az új magyar művészetnek új útja nyílt: a képalkotás, képszerkesztés, az elgondolás tömör nagyvonalúsága. Nem a müncheni iskola színpaddiszlatozó szceneriája értelmében, ami nálunk Benczur-hagyomány, hanem Giotto, Piero della Francesca vagy Massaccio erős ethikai tartalmat is szuggeráló, kifejező monumentalitása és valóság-érzékeltetése értelmében. A Palazzo Falconiereben, a római magyar Parnassuson, ma régi nagy művészekkel való szellemi és esztétikai érintkezés folyamán, a nyugodt és tiszta miliőben az esetleges tulzó kísérletezők lehiggadnak és megértik a művészet örök törvényeit. Ez is egyik művészetpedagógiai haszna a római Magyar Akadémiának”.

*

Verzár Frigyes debreceni professzor meghívást kapott Búzelbe. Ez a tény egymagában is mutatja — a kulturfőlény kishitű ellenségeivel szemben — hogy egyetemeink állják a versenyt a külföldi egyetemekkel. Szerencsére Verzár nem távozik véglegesen. Megtartja a tihanyi biológiai intézet igazgatását. Remélhető, hogy ezt a tudományos laboratóriumot a jövőben még több külföldi tudós fogja igénybe venni.

*

Pethő Sándor írja Pompéry Aurél könyvéről (Irányzatos-e a protestáns történetírás?): „Pompéry a legnagyobb tisztelettel méltatja Szeffü Gyulának írói és tudományos értékeit és eredményeit. Nagy és modern történésznek tartja, munkásságát egyenesen epochális jelentőségűnek, őt magát nemzedékünk tanító-mesterének, akinek egész történet szemlélete és szintézise hatalmas kutatások tényközbjain alapszik”. (Magyarság aug. 3.)

*

Kornis Gyula mondotta Fináczy Ernőről a Magyar Pedagógiai Társaság ünnepi ülésén: „Pályáját nem hiába kezdte a görög világ kultúrájának kutatásával, mert hisz egész életét áthatotta Aristoteles életeszmenye, a bios theoretikos, mely szerint a tudományban, az igazság önzetlen kultuszában rejlik az embernek sajátos tökéletessége és boldogsága . . . A tudományos teorétikus tevékenység a legmagasabbrendű életforma, az emberi kultúra csúcspontja“.

*

A Néptanítók Lapja írja Bárány Gerő jubileuma alkalmából (1930, 21 : 23): „Amikor őt ünnepeljük, Platon jut eszünkbe . . . Aktákkal gyötrődő Platon. A pásztor Platon, a falanszter-időben. Aki borsón térdepelve is a szépről s a jóról álmodik . . .“

*

A Le Journal vezércikkében (júl. 21.) olvassuk: „Akik a világot járják közülünk, csodálkozva bukkannak egy-egy nem is sejtett határ mögött Franciaország iránt olyan szimpátiákra, amiket a kedvezőtlen események sem tudtak elpusztítani . . . Miért rejtjük véka alá, hogy Magyarország, amelyet az események a barikád másik oldalára sodortak, igaz becsülést érez Franciaország irányában?“

*

„Kövessük az ősök nemzettönntartó hagyományait“ — hirdeti a Szent Imre-emléktábla a parlamentben. (Igen, őseink nemzettönntartó hagyományai arra tanítanak, hogy a nemzet mindig tudott alkalmazkodni az új idők új követelményeihez. Ilyen nemzettönntartó hagyományaink közé tartozik a nyugati kereszténység fölvétele. Szent Imre nem Koppány ősi utain járt, hanem egy új életideált valószínű meg.)